

2017-01-11
Slutversion

Naturvärdesinventering vid Kassmyra, Botkyrka kommun

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Tyrens AB
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 2017-01-11
Uppdragsansvarig: Johan Allmér
Foton: Om inget annat anges: Johan Allmér.
Kvalitetsgranskning: Aina Pihlgen
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Ekologigruppens projektnummer: 7255

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund.....	4
Naturinventeringens syfte.....	4
Metodik.....	4
Osäkerhet i bedömningen	5
Allmän beskrivning av området	6
Naturvårdsarter	7
Rödlistade arter	7
Signalarter	8
Övriga naturvårdsarter.....	8
Delområden och Naturvärdesbedömning	9
Allmänt om naturvärdena	9
Naturvärdesobjekt	10
Känslighet och åtgärdsförslag	14
Känslighet.....	14
Naturvårdsåtgärder.....	14
Skapande av sandmiljöer.....	14
Skapande av artrika gräsmiljöer	14
Busk-/brynmiljöer.....	14
Referenser	15

Inledning

Bakgrund

Ekologigruppen AB genomförde under sommaren 2016 en naturvärdesinventering i den nordöstra delen av den gamla tälten Kassmyra i Botkyrka kommun (figur 1).

Inventeringen har skett på uppdrag av Tyrens AB. Naturvärdesinventeringen har även utgjort ett underlag för bedömning av påverkan från planerad exploatering på de utpekade naturvärdena i området. Johan Allmér på Ekologigruppen har utfört fältarbete och sammanställt denna rapport.

Ett större område som angränsar till det aktuella området inventerades våren och försommaren 2015 av Ekologigruppen. Naturvärdesinventeringen 2015 var dock mer översiktlig än den inventering som genomfördes i det nu aktuella planområdet.

Naturinventeringens syfte

Syftet med naturinventeringen är att få kännedom om områdets naturvärden inför planläggning av området. Vidare syftar arbetet till att ge förslag på naturhänsyn, åtgärder för att stärka naturvärden och bevarande av grönstråk inom planområdet.

Figur 1. Kartan visar ungefärlig gräns för planområde och placering av insektsfällor.

Metodik

Ekologigruppen har utfört naturvärdesinventeringen (NVI) enligt SIS-standard (SS 19900:2014), nivå medel, med ett tillägg att även naturvärden av klassen "visst naturvärde – klass 4" registrerades (bilaga 2). Vid naturvärdesinventeringen inventerades naturmiljöerna i undersökningsområdet på förekomst av ekologiskt värdefulla strukturer, som till exempel förekomst av naturliga sandmiljöer, artrika gräsmarker och gamla träd, samt skyddsvärda arter. Utifrån detta avgränsades ett antal områden med naturvärden. Geografiska avgränsningar gjordes i läsplatte-applikationen "iGIS" med hjälp av en iPad.

Noggrannheten i de geografiska avgränsningarna uppskattas vara mellan cirka 2 - 5 meter, beroende på hur bra satellittäckningen gps-mottagaren i läsplattan är. Ett utdrag ur Artdatabankens databas över rödlistade arter har också gjorts.

Fältbesök har gjorts vid åtta tillfällen under juli och augusti 2016 (4/7, 11/7, 19/7, 28/7, 5/8, 15/8, 25/8, 31/8). Därutöver var det nödvändigt att göra ytterligare ett besök i slutet av september för att komplettera med nya avgränsningar och miljöbilder för de olika naturvärdesobjekten. Vid det första besöket genomfördes en naturvärdesinventering, dessutom placerades insektsfällor ut. Sex stycken insektsfällor (gulskålar) har varit utsatta under perioden för att se om det förekom några naturvårdsintressanta insekter i området. Intill varje fälla placerades en liten informationsskylt som förklarade syftet med fällorna. I samband med tömning av insektsfällorna hävdades insekter på gräsmarkerna i området, där fokus har legat på fjärilar och humlor.

Osäkerhet i bedömningen

Ingen fullständig artinventering av samtliga organismgrupper genomfördes vid naturvärdesinventeringen utan endast artsök med fokus på naturvårdsarter som bedömdes relevanta med avseende på förekommande naturtyper i undersökningsområdet. Fokus låg på artgrupperna insekter och kärlväxter i samband med naturvärdesbedömningen då naturvärdena huvudsakligen bedömdes kunna vara knutna till sandmiljöer.

Fältarbetet påbörjades i juli vilket betyder att eventuella förekomster av tidiga arter sannolikt har missats. Vårsidenbi och rester efter bibagge har eftersökts i den sydvästra delen av planområdet men dessa kan vara svåra att observera under sommaren, särskilt bibagge där man endast kan förvänta sig att hitta rester av baggarna. Under hela inventeringsperioden var det ett stort problem med att insektsfällorna tömdes och några var borta vid nästkommande tömningsbesök, förmodligen av närboende som ofta rör sig i området. Detta medför att fällorna oftast var tomma när det var dags att tömma dem.

Mot bakgrund av detta finns en viss osäkerhet i förekomst av naturvårdsintressanta insekter. I de fall där det rör sig om öppna sandmiljöer har naturvärdesbedömningar gjorts utefter de förutsättningar de bedömts ha att i dagsläget hysa naturvårdsintressanta arter. Hänsyn har tagits till de tidigare inventeringar som gjorts i området och resultatet av dessa har vägts in i den sammanvägda bedömningen av områdets naturvärde.

Allmän beskrivning av området

Det inventerade området består av en återställd täkt och ansluter i den norra och östra delen av bebyggelse. Utmed den östra delen av planområdet ligger mindre verksamhetsområden. Planområdet utgör endast en liten del av hela den gamla täkten och ligger i det nordöstra hörnet av det gamla täktområdet. Angränsande marker väster om planområdet utgörs av likartade miljöer, här förekommer dock bitvis större inslag av sandmiljöer som dock är mer eller mindre igenvuxna med ung tall.

I stort sett hela planområdet är igenfylld med jord och bevuxet med lövsly och en del yngre träd. Huvudsakligen utgörs lövslyet och träden av sälg och björk, men sparsamma inslag av andra arter förekommer också, som exempelvis hagtorn. Öppna partier med trivial gräsmark dominerar där stora delar är under igenväxning.

I den sydvästra delen av planområdet ligger mindre inslag av öppna sandmarker, dels i en sydslutning, dels på plan mark. Större delarna av sandmarkerna ligger dock utanför planområdet.

Figur 2. Typisk miljö inom planområdet med öppna gräsytor och unga lövträd.

Naturvårdsarter

Under sommaren 2016 hittades tre naturvårdsarter som samtliga är knutna till gräsmarker. I området har sedan tidigare nio naturvårdsarter påträffats. Med naturvårdsarter avses fridlysta arter, rödlistade arter, typiska arter, ansvarsarter, signalarter. Naturvårdsarter innefattar även de arter som i artskyddsförordningen förtecknats med n, N eller B. Typiska arter är arter vars förekomst indikerar s.k. gynnsam bevarandestatus hos aktuell naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Ansvarsarter är arter där en särskilt stor andel av dess totala population finns i en begränsad del av det totala utbredningsområdet.

Rödlistade arter

Inga rödlistade arter påträffades vid denna inventering. Åtta rödlistade arter har tidigare observerats inom undersökningsområdet eller i dess direkta närhet.

Fem arter utgörs av fåglar varav de flesta med största sannolikhet endast tillfälligt har observerats i området. För dessa arter finns ingen häckning konstaterad inom planområdet enligt de uppgifter som finns i Artportalen. De rödlistade fåglar som har observerats är **buskskvätta**, **gröngöling** och **sånglärka** som är klassade som nära hotade (NT) medan **gulspurv** och **tornseglare** är klassade som sårbara (VU).

Rödlistan - Rödlistkategorier

Rödlistan för Sverige utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns 7 kategorier:

(RE) försvunnen, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (LC) livskraftig, (DD) kunskapsbrist.

Tre rödlistade insekter är sedan tidigare kända från Kassmyraområdet. Det finns dock inga exakta uppgifter på vart fynden är gjorda inom Kassmyraområdet. Två av insekterna utgörs av bastardsvärmare, **sexfläckig-** och **mindre bastardsvärmare**. Båda är klassade som nära hotade (NT) i senaste rödlistan och har troligen haft sina livsmiljöer i de överlagrade markerna i norra och nordvästra delen av området. Båda dessa arter är beroende av gräsmarker som inte hävdas så kraftigt och torde tillfälligt gynnas av de gräsytor som har uppkommit i områdets norra del. Vid inventeringen 2016 hittades ingen av bastardsvärmarna trots omfattande hävning av fjärilar i området. Det kan dock inte uteslutas att de finns längre väster om det aktuella planområdet. Därutöver är **tallmovägstekel** (sårbar, VU) funnen i området 2006 vid en inventering som genomfördes på uppdrag av länsstyrelsen i Stockholms län (Bergsten 2007). Det finns inga sandmiljöer inom planområdet som bedöms utgöra något större värde för sandlevande insekter. I den sydvästra delen av området ligger en mindre sandyta som är relativt öppen. Inga naturvårdsarter noterades från detta område under inventeringarna under sommaren 2016 vilket tyder på att miljön inte är optimal sandmiljö för mer krävande arter.

Dessutom finns gamla fynduppgifter från området på förekomst av **bibagge** som tidigare var rödlistad (NT).

Signalarter

Signalart

En signalart är en art med specifika krav på sin miljö, men som ändå är någorlunda allmänt förekommande. Genom sin förekomst signalerar arten att det finns särskilda naturvärden i ett område och att det finns möjligheter till förekomster av rödlistade arter.

Inga signalarter hittades under inventeringen 2016 och inga fynd av signalarter är kända inom planområdet sedan tidigare.

Övriga naturvårdsarter

I gräsmarkerna förekom begränsade inslag av **brudbröd**, **bockrot** och **ängshavre** vilka är indikatorarter för naturliga och ogödslade gräsmarker. Samtliga arter har ett lågt indikatorvärde och kan förekomma i mer påverkade miljöer samt i torra miljöer där konkurrensen om mer högvuxna växter är svag.

Figur 3. Karta med delområden och naturvärdesklass. Gula områden visar på påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3, gröna områden visar på visst naturvärde – naturvärdesklass 4. Nummer 1 – 4 anger respektive område/objekts nummer och återfinns i beskrivning av naturvärden nedan.

Allmänt om naturvärdena

Naturvärden finns huvudsakligen kopplade till några torra gräsmarker som finns inom planområdet och är klassade som påtagligt naturvärde – klass 3. Dessa bedöms vara påtagligt artrikare än omgivande miljöer och motiverar därför en högre naturvärdesklass än övriga naturvärdesobjekt inom planområdet. Övriga öppna gräsmarker är av friskare slag och till stora delar utgörs de av näringsrikare jordar, dessa bedöms vara av visst naturvärde – klass 4 då de hyser en viss mångfald av bland annat fjärilar. Stora delar av området utgörs av unga lövträdmiljöer där sälj många gånger dominerar, dessa bedöms vara av visst naturvärde – klass 4. I den sydvästra delen av planområdet finns ett mindre område som utgörs av öppen sandmiljö, större delen ligger dock utanför planområdet. Norr om detta objekt ligger en sydsluttning med sand som är glest bevuxen med ung tall. Båda dessa sandmiljöer bedöms vara av visst naturvärde, klass 4.

Över lag bedöms naturvärdena i dagsläget vara låga. De arter som hittades vid länsstyrelsens inventering 2006 (Bergsten 2007) är med stor sannolikhet utgångna från Kassmyraområdet och lämpliga sandmiljöer saknas dessutom inom planområdet. Det är viktigt att påpeka att det inte finns några miljöer som bedöms ha lång kontinuitet, utan det rör sig om miljöer som har skapats när man har återställt den gamla tåkten. Naturvärdena som finns inom planområdet bedöms därför kunna återskapas på andra platser inom det gamla tåktområdet.

Naturvärdesobjekt

1. Torra gräsmarker – påtagligt naturvärde, klass 3

Figur 4. Torr gräsmark på sandig mark.

Beskrivning

Objektet utgörs av tre mindre partier med torra till friska gräsmarker. Floran domineras av, ur naturvårdssynpunkt, triviala arter men brudbröd, bockrot och ängshavre förekommer sparsamt. Samtliga dessa arter är naturvårdsarter men de bedöms ha ett lågt indikatorvärde. Gräsmarkerna bedöms ha en så pass varierad vegetation att de kan vara av viss betydelse för insekter i området. Gräsmarkerna i objekt 1 bedömdes vara något attrikare med avseende på insekter, som till exempel fjärilar, under inventeringsbesöken.

Naturvärdesbedömning

Området bedöms ha ett visst artvärde och visst biotopvärde. Objektet bedöms vara attrikare än omgivande miljöer och motiverar därför ett visst artvärde.

Ekologiska strukturer

Lågvuxen och bitvis gles växtlighet.

Naturvårdsarter

Bockrot, brudbröd, ängshavre.

2. övriga gräsmarker – visst naturvärde, klass 4

NVI Kassmyra
Slutversion
2017-01-11

Figur 5. Öppna sandytor på botten och nordvästra slänten (objekt 1, se beskrivning ovan) av gropen. Stora öppna sand- och grusytor med en gles vegetation som binder sanden något.

Beskrivning

Objektet utgörs av kultiverad gräsmark som domineras av vanliga arter som hundäxing och timotej. Gräsmarkerna är stadda i igenväxning och bitvis förekommer inslag av lövsly, unga granar och tallar. Högvuxna växter förekommer rikligt och dominerar helt inom vissa delar vilket missgynnar mer krävande arter.

Naturvärdesbedömning

Området bedöms ha ett obetydligt artvärde och visst biotopvärde. I och med att arealen är förhållandevis stor och det bitvis finns inslag av mindre partier med mer lågvuxen vegetation bedöms det finnas ett visst biotopvärde.

Ekologiska strukturer

Små förekomster av lågvuxen och bitvis gles växtlighet.

Naturvårdsarter

Bockrot, brudbröd.

3, Lövskogspartier – visst naturvärde, klass 4

Beskrivning

Objektet utgörs av täta lövskogspartier som omgärdar de öppna gräsmarkerna. Träden är förhållandevis unga och bitvis slyartade. Inslag av äldre träd förekommer på några ställen, dock inga gamla träd som kan klassas som skyddsvärda träd. Sälg dominerar men på några ställen dominerar björk. Bitvis skapar lövbestånden flikiga bryn ut mot de öppna gräsmarkerna.

Naturvärdesbedömning

Området bedöms ha ett obetydligt artvärde och visst biotopvärde.

Ekologiska strukturer

Flikiga bryn.

Naturvårdsarter

Inga naturvårdsarter funna.

4. Sandmiljöer– visst naturvärde, klass 4

NVI Kassmyra
Slutversion
2017-01-11

Beskrivning

Objektet utgörs av två små sandmiljöer med öppna sandblottor. Ett av sandområdena ligger i en sydsluttning med tät ungskog av tall. Här täcks nästan all sand av tallbarr vilket är negativt ur naturvårdssynpunkt. Den andra sandblottan ligger på plan mark nedanför sydslutningen och är endast glest bevuxen med tall. Här finns flera partier med sandblottor. Vid inventeringarna sommaren 2016 fanns en fälla placerad här, och även håvning av insekter gjordes vid samtliga besök men inga naturvårdsarter hittades.

Naturvärdesbedömning

Området bedöms ha ett obetydligt artvärde och visst biotopvärde.

Ekologiska strukturer

Sandblottor.

Naturvårdsarter

Inga naturvårdsarter funna.

Känslighet och åtgärdsförslag

Känslighet

Eftersom de naturvärden som bedöms finnas inom området huvudsakligen är knutna till öppna gräsmarker som är skapade i samband att tälten återställdes bedöms de inte vara särskilt känsliga för ingrepp. Likartade naturvärden bedöms kunna återskapas på andra platser inom området.

De unga lövskogspartierna är känsliga för avverkningar men i och med att det inte finns någon kontinuitet eller högre naturvärden kopplade till dessa miljöer bedöms det vara möjligt att återskapa motsvarande miljöer utan att äventyra några naturvärden.

Naturvårdsåtgärder

I och med att planområdet är litet bedöms det finnas begränsade möjligheter till att återskapa likartade miljöer inom planområdet. Vid planläggning av Kassmyratälten bör det finnas en övergripande strategi från kommunen om hur naturvårdsrelaterade åtgärder ska hanteras inom området. Nedan ges kortfattade och övergripande förslag till naturvårdsåtgärder som kan leda till att bibehålla de värden som finns inom området.

Skapande av sandmiljöer

För att återskapa lämpliga sandmiljöer i området som kan utgöra livsmiljö för bland annat bibagge är det vissa saker som är viktiga att ta hänsyn till. Sandmiljöerna ska vara uppbyggda av naturligt och förhållandevis löst sammansatt åsmaterial, det får inte vara kompakterat.

Plantering av tall kan ske i dungar över maximalt en fjärdedel av områdets yta. Tallen är i begränsad förekomst positiv för att hålla väl-dränerad torr mark öppen genom att annan markvegetationen missgynnas under mycket lång tid. Tallen lägger beslag på markvattnet och hindrar därmed annan vegetation att få fäste. Den ger också viktigt skydd för flera arter steklar som trivs i närmast steril och starkt solbelyst sandmark. Exempel är värsidenbi och flera av de ovanligaste vägsteklarna som exempelvis tallmovägstekel som tidigare är funnen från området.

Skapande av artrika gräsmiljöer

Många av de insekter som lever i sandmiljöer behöver tillgång till nektar. Bin behöver även pollen. Det är därför viktigt att det i anslutning till sandmarker finns tillgång till blommande växter. Genom att skapa öppna och något varierade ängsliknande marker kan många insekter söka föda och skydd här. Exempel på växter som kan vara bra att plantera in är baktimjan och kärringtand. Baktimjan har en lång rad krävande och många rödlistade fjärilsarter knutna till sig. Genom att skapa en varierad biotop med inslag av högre och grov örtvegetation kan många arters krav tillgodoses. I anslutning till dessa miljöer kan man med fördel bevara de sälgar som finns och se till att dessa står solexponerat. Sälga är ett viktigt trädslag för många insekter samtidigt som den är ett visuellt trevligt inslag i miljön.

Busk-/brynmiljöer

Om möjlighet finns sett ur ett trygghetsperspektiv kan tillskapande av glesa busk-/brynmiljöer på väl valda platser vara ett sätt att förstärka naturvärdena i området. Många insekter knutna till tall och öppna sandmiljöer kan dra nytta av dessa miljöer. Om dessa skapas nära öppna sandmiljöer är det viktigt att inte skapa täta och högvuxna brynmiljöer som beskuggar sandmiljöerna, likaså om de placeras i närheten av gamla tallar. Förmodligen kan det räcka med att tillföra ett inslag av buskar i solexponerade lägen, bara de inte placeras framför tallstammar. På så vis begränsas beskuggningen innanför.

Referenser

NVI Kassmyra
Slutversion
2017-01-11

Tryckta källor

Artdatabanken. 2016. Registerutdrag på rödlistade arter.

Bergsten, J. 2007. Inventering i sand- och grustag – En inventering i Stockholms län 2006. Rapport 2007:1. Länsstyrelsen i Stockholms län.

Gärdenfors. Ed. 2010. Rödlistade arter i Sverige.